

A budapesti katolikus egyetemi és főiskolai lelkészség szkolája (Capella Universitatis)

A lelkészség működését a rendszerváltás tette ismét lehetővé. 1989 őszén Vértesaljai László atya összehívta az egyetemista-főiskolás ifjúságot egy közös évnyitó Veni Sanctéra az Egyetemi templomba. Erre meglepően sokan jöttek el, és ez adta az indítást arra, hogy a felnőtt ifjúság lelki életét ilyen módon is segítsék. Vértesaljai atya kezdeményező munkája után néhány évvel később *Pákozdi István* vette át az egyetemi lelkész feladatait, melyeket jelenleg is nagy lelkesedéssel és odaszánással végez az ifjúság körében. A lelkészség miséit a Magyar Szentek templomában és a piarista kápolnában tartja. A vasárnapi misék —melyeken a szkola énekléssel szolgál— este 7 órakor kezdődnek a piarista kápolnában. A misék résztvevői —az elmondottakból következően— nagyrészt az egyetemista-főiskolás ifjúságból kerülnek ki, de természetesen előfordulnak belvárosi hívek is.

A szkola szervezett irányítását *Subicz Edit* karvezető, okleveles egyházzenész kezdte el néhány évvel a lelkészség megalakulása után. A tagok eleinte a Vértesaljai atyával a Városmajori templomból átjöttékből toborzódtak, de hamarosan csatlakoztak hozzájuk más egyetemisták is. Ma is különböző egyetemekről jönnek az énekléssel szolgálni vágyó fiatalok. A szkola létszáma erre a tanévre állandósult 10–15 főben, akik rendszeresen jönnek vasárnaponként.

A szkola 6 órától próbál a misék előtt. Ez a lehetőség nem túl sok, de azért azt lehetővé teszi —tette—, hogy az Éneklő Egyház gregorián és népének tételeit már rutinszerűen, minimális próbával tudjuk énekelni. Az évek folyamán belejötték a liturgikus gyakorlatba is, az egyszólamú zsoltározás már szinte egyáltalán nem jelent gondot. *Pákozdi István* atya is támogatja a szkolát, az Éneklő Egyház bevezetését a miséken ő is szorgalmazta. Lehetőségünk adódik természetesen többszólamú művek, díszesebb gregorián tételek éneklésére is, mostanában már a próbákat szinte teljesen ezekre szánhatjuk. Ahhoz azonban, hogy egy valóban jelentős repertoár kialakuljon, kevés ez az egy óra a misék előtt (valós munkaidőben még ennél is kevesebb), viszont heti rendszerességgel nem lehet kisajtolni több időt a tagokból sem (zárthelyik, vizsgák stb.), ezért az utóbbi egy évben több kórustáborra is sor került. Az első tavaly nyáron Sopronban volt, majd a tanév folyamán ősszel és tavasszal is szerveztünk egy-egy hétvégét közös éneklés, darabok tanulása és nem utolsósorban közösséggé kovácsolódás céljából.

Subicz Edit tavaly ősztől —zenetudományi tanulmányait megszakítva— Izlandon vállalt munkát, így ekkortól én vettem át a szkola vezetését. Nem könnyű, de hálás feladatot kaptam, hiszen lelkes, tehetséges fiatalok élére kerültem. Néhányan szólisztikus feladatokkal is megbízhatók, aminek révén repertoárunk változatosabbá tehető. (Nagybőjt folyamán például minden vasárnap *Cser Balázs* énekelte a traktust, díszes dallamon, magyar fordításban, igényes szép előadásban.)

Gregorián repertoárunk gerincét az Éneklő Egyház anyaga képezi, de ezen kívül természetesen éneklünk más tételeket is: a Szendrei Janka összeállította Alleluariumból egy-egy ünnep allelujája, a Magyar gregoriánnum kötet tételei. Többszólamú repertoárunk is több részből áll: az egyik nagyobb csoport a korai polifónia tételei, melyekben szintén nagy szerep jut a szólistáknak, a másik részbe pedig a XVI–XVIII. század katolikus és protestáns többszólamúságát sorolnám. (Csak néhány szerző a sok közül: J. H. Schein, H. Schütz, J. S. Bach, Esterházy Pál). A kórus összetételét illetően szerencsés helyzetben vagyunk, hiszen a jelenlegi 15 főből 6 fiú, így lehetőség nyílik 4 szólamú művek éneklésére is, de ennek ellenére sokszor keresek háromszólamú darabokat, melyeket hiányosabb férfikari jelenlét esetében is elénekelhetünk.

Külön ki kell emelnem, hogy 1995 óta rendelkezésünkre áll egy —jelenlegi állapotában— egymanuálos-pedálos orgona a kápolnában, amelyen *Deákné Kecskés Mónika* orgonaművész és okleveles egyházzzenész látja el a liturgikus szolgálatot. Azt hiszem ritka és szerencsés helyzet ez Magyarországon, hogy orgonaművész és szkolavezető együtt végezheti a liturgikus zenei szolgálatot. A liturgikus tételek kíséretén kívül elhangzanak orgonás improvizációk (felajánlás alatt, áldozás után), továbbá egy-egy nagyobb mű kimenetre a mise végén. Ezek magas szintű előadása is hozzájárul a liturgia zenei színvonalának emeléséhez.

Ebben a tanévben a skóla és az orgona egy újabb együttműködésére is sor került: XVI–XVII. századi szerzők alternatim Mária-antifónáit adtuk elő közösen, az orgonaművek tételei közé illesztve az adott antifóna megfelelő verseit. Elhangzott pl. John Bull: *Salve Regina*, Lublini János orgonáskönyvéből egy *Regina caeli*, Pieter Cornet: *Ave Regina caelorum*. Külön köszönettel tartozik ezért a skóla Kecskés Móninak, hiszen nemcsak kíséri a liturgiát, hanem művészi játékkal emeli annak fényét.

Tevékenységünk gerincét a vasárnap esti miséken való szolgálat képezi, de részt veszünk a lelkeszség más programjain is (papszentelés-újmise, esküvő, jótekonysági koncert stb.). Itt meg kell említenem, hogy egyrészt mivel nem plébániáról van szó, hanem a felsőoktatáshoz kötődik az intézmény, a misek szeptembertől júniusig tartanak, másrészt pedig mivel a miseket főként vidékiek látogatják —a budapestiek általában ilyen idős korokra már kötődnek egy plébániához—, éppen a nagy ünnepeket nem tudjuk igazán nagy ünnepélyességgel megülni, mert olyankor elutazik a diákok jó része. Ez egyrészt hátrány, másrészt viszont előny is olyan szempontból, hogy így talán jobban koncentrálnánk a liturgiailag talán kevésbé díszes ünnepekre.

Az idén a liturgikus szolgálaton kívül két nagy hangversenyre is sor került, amelyekre összegyűjtöttük a liturgikus keretekbe bele nem fért darabokat, és megmutathattuk közönségünknek. Az első hangverseny decemberben volt adventi és karácsonyi műsorról, a második pedig nemrég, a húsvéti időben, nagyböjti, húsvéti és pünkösd-i darabokkal. Fontosnak tartom az ilyen hangversenyek rendezését, mert egyrészt egy ilyen nagyobb megmérettetés hozzá-

járul az előadás színvonalának emeléséhez, másrészt fiatalokról van szó, akik szeretik a kihívásokat, és egy ilyen kihívás megerősíti a kórushoz való kötődésüket.

A rendkívüli események sorából kiemelkedik a pünkösdi vasárnapi latin mise, amely számomra azért elgondolkasztó, mert kezdeményezése a lelkeségi tagoktól, tehát az egyetemistáktól származik. A mise ünnepélyességéhez a latin nyelv használatán kívül hozzájárult a liturgia feldíszítése (incenzálás, processziók), továbbá természetesen a megfelelő gregorián és többszólamú tételek.

Írásom végén külön ki kell emelnem és meg kell köszönnöm Pákozdi István atya segítőkészségét, aki anyagilag és szellemileg is messzemenően támogatja a kórus munkáját.

Befejezésül kívánom mindenkinek, hogy ilyen munkában legyen része, hogy a liturgikus szolgáltatón keresztül megtapasztalja Isten kegyelmének áradását.

Csomó Orsolya

Az istentisztelet anyanyelve az ének

Ismét tanulságos beszélgetésnek lehettünk fültanúi két tavaszi vasárnap délután a Bartók rádióban, amikor Déri Balázs *Török Józsefet*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi karának egyháztörténész professzorát kérdezte személyes benyomásairól és a katolikus egyházzene mai helyzetéről. A beszélgetések az elmúlt évek alatt évezredek liturgikus zenéjét tárták a rádió hallgatói elé, és most sokak kérésére a jelen felé fordították figyelmüket.

Indulásként arra keresték a választ, hogy abból a sokféle zenei nyelvből, amely ma megtalálható templomainkban (latin és magyar nyelvű gregorián, népelek, gitáros ifjúsági ének, klasszikus zenekari misék, reneszánsz kórusmisék, stb.) mi kerül át a harmadik évezredbe, és milyen eszmények fogják meghatározni az egyházzene útját. *Török József* professzor egyháztörténész-ként és teológusként válaszolva kifejtette: a Krisztusban beteljesedett kinyilatkoztatás az Egyház történelmében mind gazdagabban tárul fel. Ez a történelem pedig fokozatosan halad a végső beteljesedés felé. Egyes szakaszaiban az új mozzanat mindig egy új kihívásra adott válasz, ám ez sohasem az eddig kibontakoztatott és élő értékek megtagadásából, hanem azok újrafogalmazásából született. A XX. század felgyorsult eseményei többször kiváltották a liturgia és az egyházzene értékeinek újrafogalmazását, ezért oly izgalmas ebben a században a gazdagodás és szegényedés egymással összefonódó kettős folyamata.

Mindez a történelmi dinamizmus ugyanakkor szilárd teológiai alapokon nyugszik. Az istentisztelet anyanyelve ugyanis az ének, épp ezért a különböző zenei megoldások célja az ének kifejezőerejének erősítése. Ahol ez a cél elhomályosodik, ott a zenei nyelv elveszti a teológiai irányulását, következésképp alkalmatlanná válik a szent liturgia szolgálatára. Az ilyen zene kifejezhet vallásos tartalmakat, lehet kiváló értékek hordozója, ám a liturgiával nem él együtt, így nem segíti hallgatóját a liturgiában való részvételre, az Istennel való legszentebb